

Маргарита КОТЕВА

**Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ –
Българска академия на науките, България**

**ТУРСКИ И ГРЪЦКИ ЗАЕМКИ В РОДСТВЕНАТА
ТЕРМИНОЛОГИЯ НА ЮЖНОСЛАВЯНСКИТЕ ДИАЛЕКТИ
(върху материал от Общославянския лингвистичен атлас)**

Margarita KOTEVA

Prof. Lyubomir Andreychin Institute for Bulgarian Language –
Bulgarian Academy of Sciences, Bulgaria

**TURKISH AND GREEK LOANWORDS IN THE KINSHIP
TERMINOLOGY OF SOUTH SLAVIC DIALECTS
(Based on Material from the All-Slavic Linguistic Atlas)**

The article presents Turkish and Greek loanwords in the kinship terminology of South Slavic dialects. In comparative terms, with an emphasis on Bulgarian dialects, unpublished lexical material from Volume 11 (Degrees of Kinship) of the All-Slavic Linguistic Atlas is analyzed, on which the Bulgarian National Commission for the Atlas is working. In addition to the origin of the words, their meanings are indicated, as well as their linguistic and geographical distribution in the Balkans.

Keywords: loanwords; kinship terminology; linguistic geography; All-Slavic Linguistic Atlas; maps.

Заемките от турски и гръцки език, както и лексемите с различен произход, които навлизат в заимстващите езици чрез посредничеството на гръцкия и турския, се обозначават в лингвистиката с термините *гръцизми* и *турцизми*. Наличието на голямо количество гръцизми и турцизми в балканските езици се дължи от една страна на териториалното съседство между етническите групи, населяващи Балканския полуостров, от друга страна на тяхното политическо господство през различни периоди от време. К. Сандфелд обръща внимание на редица междубалкански съответствия и преди всичко на значителен брой думи с гръцки и турски произход, разпространени във всички балкански езици (Sandfeld 130:11). Турцизмите и гръцизмите на Балканите са изследвани в трудовете на наши и чуждестранни лингвисти като Г. Майер, Фр. Миклошич, Т. Цивян, С. Бернщайн, Т. Бояджиев, М. Трюмер, М. Стаменов, М. Младенов, Л. Селимски, В. Кювлиева-Мишайкова, Хр. Холиолчев, М. Филипова-Байрова, К. Мирчев, Хр. Дзидзилис, О. Младенова и др. За разлика от карпатското езикознание в балканистиката отсъства особено терминологично различаване на стари и нови заимствания, въпреки че някои фонетични и ареални критерии позволяват подобно различаване (Соболев 2001: 63). В корпуса на общобал-

канските лексеми се включват и голямо количество балканолатински, славянски и субстратни единици, в резултат на което според П. Асенова може да се говори за един „внушителен корпус от еднакви лексеми“, който е следствие от „културната симбиоза на етническите групи, населяващи Балканския полуостров“ (Асенова 1989: 30).

В количествено отношение турцизмите са по-многобройни от гърцизмите и заемките от други езици, което се свързва най-вече с владичеството на османските турци на Балканския полуостров от края на XIV до XIX в. и контактите им с местното население. През този период влиянието на турския език върху балканските езици е най-силно, което трайно засяга лексиката. Това дава основание на някои автори да говорят не за турцизми, а за *османизми* в българския език (Стаменов 2011: 21). Интерференцията на турцизмите на Балканите е повлияна от балканския тип ислямска цивилизация, оставила отпечатък върху материалната култура, бит и религия на населението (Стаменова 1995:7).

Както в много други сфери и в родствената терминология¹ са възприети някои турски и гръцки заемки, с които се назовават родствени отношения. Първата научна класификация на родствените системи е предложена от Л. Морган, който разграничава два вида такива системи – описателни и класификационни (Морган 1971). Системата от роднински названия при българите е сочена като една от най-сложните, при която за почти всеки роднина има конкретно название в зависимост от неговия пол, от връзките му с лицето, към което се определя и степента на отдалеченост от него (Ключокова-Петринска 2010: 134).

Изучавайки родствената система при славяните, А. П. Лавровский разделя родството на кръвно родство и брачно родство (Лавровский 2005). Кръвното родство е родството по произход (Бутинов 1990: 65–75), а брачното родство (или некръвното родство, както още е наричано) е създадено след сключването на брак между мъж и жена от два рода. Всяка от двете основни групи родство – кръвно и некръвно се подразделят на степени, които показват отдалечеността между родниите. Пр. родство по права линия (*дядо – баща – син – внук – правнук*), родство по сребрена линия (*братя – сестри – братовчеди*) (Георгиева 2016: 39–40). Според Е. Цанева българите признават кръвното родство по бащина и по майчина линия, но при социалната организация на роднините значение има единствено произходът по бащина мъжка права линия на родство (Цанева).

В тази статията се представят турски и гръцки заемки в родствената терминология на славянските диалекти с акцент върху българските диалекти. За целта се анализира непубликуван лексикален материал от Общославянския лингвистичен атлас, т. 11. „Степени родства“ (от въпрос 1747 до въпрос 1886), по който работи Българската национална комисия за ОЛА. Към всяка една за-

¹ Тук **терминология** се употребява в по-широк смисъл, като съвкупност от лексеми, назоваващи еднородни обекти, от което следва тяхната семантична, стилистична и т.н. еднотипност.

емка се посочват нейните значения и разпространение в славянските диалекти, както и фоно-морфологичната интерпретация, по която тя се картографира в Общославянския лингвистичен атлас (ОЛА). За по-голяма пълнота на езиковите факти се цитират и лексикографските трудове „Българска семейно-обредната лексика. Енциклопедичен речник“ (БСРЛ 2012), „Български етимологичен речник“ (БЕР 1971–2017), „Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika“ (Skok 1971–1974), „Речник на българския език“ (РБЕ 1977–2015) и др.

Лингвогеографските данни на ОЛА дават възможност да се изследват пространствено в сравнителен аспект езиковите явления (фонетични, морфологични, лексикално-словообразователни, семантични), като се очертаят ареалите на тяхното разпространение в славянския езиков ландшафт.

1. Турски заемки в родствената терминология

а) названия на роднини от мъжки пол

(аџ)-о, аџ)-а, (аџ)-е; бг. *аџо* от тур. диал. *аса, асо* ‘по-голям брат; чичо’; лексемите са разпространени със значението ‘брат на бащата; чичо’ – диалектите в Босна и Херцеговина, сръбските диалекти и диалектите от македонската мрежа на ОЛА (L 1868).

(agalъk)-ъ; бг. *agalъk* от тур. *ağalık* ‘брат на жената, шурей’; лексемата е разпространена с основното си значение ‘брат на жената, шурей’ – българските диалекти (L 1866).

(ag)-е; бг. *agè* от тур. *ağa* ‘по-възрастен брат’; лексемата е разпространена със значението ‘брат на мъжа; девер’ – българските диалекти (L 1860).

(amiž)-а; бг. *amiđжа* чрез тур. диал. *amisa* < араб. *'amudža* ‘брат на бащата; чичо’ < *'amm*; лексемата е разпространена с основното си значение ‘брат на бащата; чичо’ – диалектите в Босна и Херцеговина, сръбските диалекти. Произв. от същата основа са лексемите: **(miž)-о;** бг. *miđжо* със същото значение – българските диалекти (L 1868), **(amiž)-itj-ъ** със значение ‘син на вуйчото; братовчед’ – диалектите в Босна и Херцеговина (L 1884).

(bab)-о, (bob)-а бг. *бобà, бубà* от тур. *baba* ‘баща’; лексемите са разпространени със значенията: ‘баща, татко’ – българските и сръбските диалекти (L 1747), ‘татенце’ – българските диалекти, сръбските диалекти и диалектите в Босна и Херцеговина (Sl 1757), ‘баща на съпруга; свекър’ – диалектите в Босна и Херцеговина (L 1848). Произв. от тях е названието **star-Ъ (bab)-а;** бг. *stàp бабà* със значение ‘дядо’ – българските диалекти (Sl 1837).

(babalak)-ъ; бг. *babalъk* от тур. *babalık* ‘втори баща; пастрок’; лексемата е разпространена със значенията: ‘втори баща; пастрок’ – диалектите от българската и македонската мрежа на ОЛА (ОЛА L 1831), ‘тъст’ – западните български диалекти (L 1852) и с пейор. значение ‘дедище, дядка’ – западните български диалекти (Sl 1839).

(bažanak)-ъ; бг. *баджанàk* от тур. *basanak* ‘баджанак’; лексемата е разпространена със значенията: ‘мъж на сестрата; зет’ – диалектите в Босна и

Херцеговина и диалектите от македонската мрежа на ОЛА (L 1858), ‘брат на жената; шурей’ – сръбските диалекти (L 1866).

(boba)-j-ьk-o; бг. *бобайко, бубайко* от тур. *baba* ‘баща’ с наст. *-ай-ко* като начална звателна форма (вероятно в и по детска реч), придобила по-късно и нарицателна функция (БСРЛ 2012: 41); лексемата е разпространена със значението ‘баща’ – българските диалекти (L 1747).

(daj)-a, (daj)-o; бг. *дая* от тур. *dayi* ‘вуйчо’; лексемите са разпространени със значението ‘брат на майката; вуйчо’ – сръбските диалекти и българските диалекти. Произв. със същото значение са лексемите: **(daj)-ьk-o, (daj)-ьщ-e** – сръбските диалекти, **(daj)-ьщ-o**; бг. *дайчо* – българските диалекти, както и лексемата **(dajš)-a**, контаминация от тур. *dayi* с *amiža* < тур. *amisa* – диалектите в Босна и Херцеговина, сръбските диалекти (LSI 1871). От тур. *dayi* ‘вуйчо’ и деминутивния тур. суф. *-се* е образувано произв. **(daiš)-itj-ь** със значение ‘син на вуйчото; братовчед’ – сръбските диалекти, диалектите в Босна и Херцеговина (L 1884).

(kain)-ьщ-o; бг. *кайнчо* от тур. *kayın* ‘брат на жената; шурей’; лексемата е разпространена с основното си значение ‘брат на жената, шурей’ – българските диалекти (L 1866).

(lal)-a чрез тур. *lale* ‘лале’ < перс. *lalā* ‘лале’; лексемата е с метафорична употреба и е разпространена с умал. значение ‘татенце’ – сръбските диалекти (SI 1757; Skok 1971: 264).

(čič)-o, (čič)-a, (čič)-e, (čik)-a, (čik)-o; бг. *чичо* от тур. *çiçe* ‘леля’; лексемите са разпространени със значенията: ‘брат на бащата; чичо’ – сръбските диалекти, българските диалекти и диалектите в Егейска Македония (L 1868), ‘татенце’ – сръбските преселнически говори в Унгария (SI 1757), ‘баща на съпругата; тъст’ – сръбските диалекти (L 1852; Skok I: 321). От същата основа са образувани и произв.: **(čič)-ьk-o**; бг. *чичко* със значение ‘брат на бащата; чичо’ – диалектите от българската и македонската мрежа на ОЛА (L 1868), **(čič)-o tet-in-ъ**; бг. *чичо тетин* със значение ‘съпруг на сестрата на майката; вуйчо’ – българските диалекти в Румъния (L 1877), **(čič)-ov-ьщ-e**; бг. *чичовче*, и **syn-ъ na (čič)-o**; бг. *син на чичо, чичов син* със значение ‘син на вуйчото; братовчед’ – българските диалекти (L 1884).

б) названия на роднини от женски пол

(abl)-e; бг. *абла, абле* от тур. *abla* ‘по-голяма сестра; кака’; лексемата е разпространена със значението ‘сестра на съпруга; зълва’ – българските диалекти (L 1865). Тя се среща и с други свои значения в българските диалекти, които не са регистрирани в ОЛА: ‘сестра на бащата; леля’ – югоизточните и югозападните български диалекти, ‘по-голяма сестра, кака’ – югоизточните български диалекти, ‘по-възрастна сестра на съпругата; балдъза’ – югозападните български диалекти и др. (БСРЛ 2012: 29).

(až)-oV-ic-a чрез тур. диал. *аса* ‘по-голям брат; чичо’; лексемата е разпространена със значението ‘съпруга на братата на бащата; стрина’ – сръбските диалекти (L 1870).

(al)-e; бг. *але* от тур. *hala* ‘сестра на бащата; леля’; лексемата е разпространена с умал. значение ‘леличка’ – българските говори (Sl 1876).

(amiž)-in-ic-a чрез тур. диал. *amisa* < араб. *amudža* ‘брат на бащата; чичо’ < *amm*; лексемата е разпространена със значението ‘жена на брата на бащата; стрина’ – сръбските диалекти (L 1870; Skok I: 35; EPCTJ 1: 151). От същата основа са образувани и произв.: **(amiž)-itj-ъk-a**, **(amiž)-itj-ъn-A** със значение ‘дъщеря на чичото; братовчедка’ – диалектите в Босна и Херцеговина (L 1885).

(an)-a; бг. *ана* от тур. *ana* ‘майка’; лексемата е разпространена със значението ‘майка’ – българските диалекти (ОЛА L 1854).

(baldəz)-a; бг. *балдџа* от тур. *baldız* ‘сестра на жената; зълва’; лексемата е разпространена с основното си значение ‘сестра на жената; зълва’ – диалектите в Босна и Херцеговина, българските диалекти в Банат, диалектите от македонската мрежа на ОЛА. Произв. от нея е лексемата **(baldez)-ъk-a** със същото значение – диалектите от македонската мрежа на ОЛА (L 1867).

(bij)-ač-a от тур. *büyükanne* ‘баба’; лексемата е разпространена със значението ‘майка на бащата или на майката; баба’ – сръбските диалекти (EPCTJ 2008: 238). Произв. от същата основа е лексемата **(bi)-=k-a** с умал. значение ‘бабичка, бабче’ – диалектите в Босна и Херцеговина (ОЛА Sl 1842).

(bul)-ъ=-a; бг. *буля* от тур. *bula* ‘по-възрастна сестра; леля’; лексемата е разпространена със значенията: ‘сестра на съпруга; зълва’ – българските диалекти (L 1865), ‘съпруга на брата на бащата; стрина’ – българските диалекти (L 1870), ‘жена на брата на майката; вуйна’ (LSl 1874) и общоразг. ‘омъжена жена на средна възраст’ – българските диалекти (РБЕ 1977-2015).

(gaj)-ъk-a; бг. *гайка* от тур. *dayı* ‘дядя по матери’; лексемата е разпространена със значението ‘съпруга на брата на бащата; стрина’ – българските диалекти (L 1870).

(gelin)-a; бг. *гелина* от тур. *gelin* ‘невеста; снаха’; лексемата е разпространена със значенията: ‘жена на сина; снаха’ – българските диалекти (L 1857), ‘жена на брата; снаха’ – българските диалекти (L 1859).

(dad)-a; бг. *дада* чрез тур. *dadı* < перс. *dādā* ‘жена, която е наета да гледа деца; бавачка’; лексемата е разпространена със значенията: ‘по-възрастна сестра, кака’ – западните български диалекти и диалектите във Вардарска и Егейска Македония, ‘по-възрастна сестра на съпруг; зълва’ – западните български диалекти (БСРЛ 2012: 158), ‘майчица’ – сръбските диалекти (Sl 1768).

(daji)-ъc-a; бг. *дайка* от тур. *dayı* ‘вуйчо’; лексемата е разпространена със значението ‘съпруга на брата на майката; вуйна’ – българските диалекти. Със същото значение се употребява и лексемата **(daj)-ъn-ic-a** – сръбските диалекти, диалектите в Босна и Херцеговина (LSl 1874). Произв. от тур. *dayı* ‘вуйчо’ с деминутивния тур. суф. *-ci* са лексемите **dajž)-ič-ъn-A** и **(daiž)-in-ъk-a** със значение ‘дъщеря на вуйчото; братовчедка’ – сръбските диалекти, диалектите в Босна и Херцеговина (L 1883).

(nen)-a, **(nen)-e**; бг. *нѐна*, *нѐне* от тур. *nene* ‘баба’; лексемите са разпространени със значенията: ‘майка на бащата или на майката; баба’ – диалекти-

те в Босна и Херцеговина, българските диалекти (L 1842; БСРЛ 2012: 428) и умал. значение ‘бабичка, бабче’ – диалектите в Босна и Херцеговина (SI 1843).

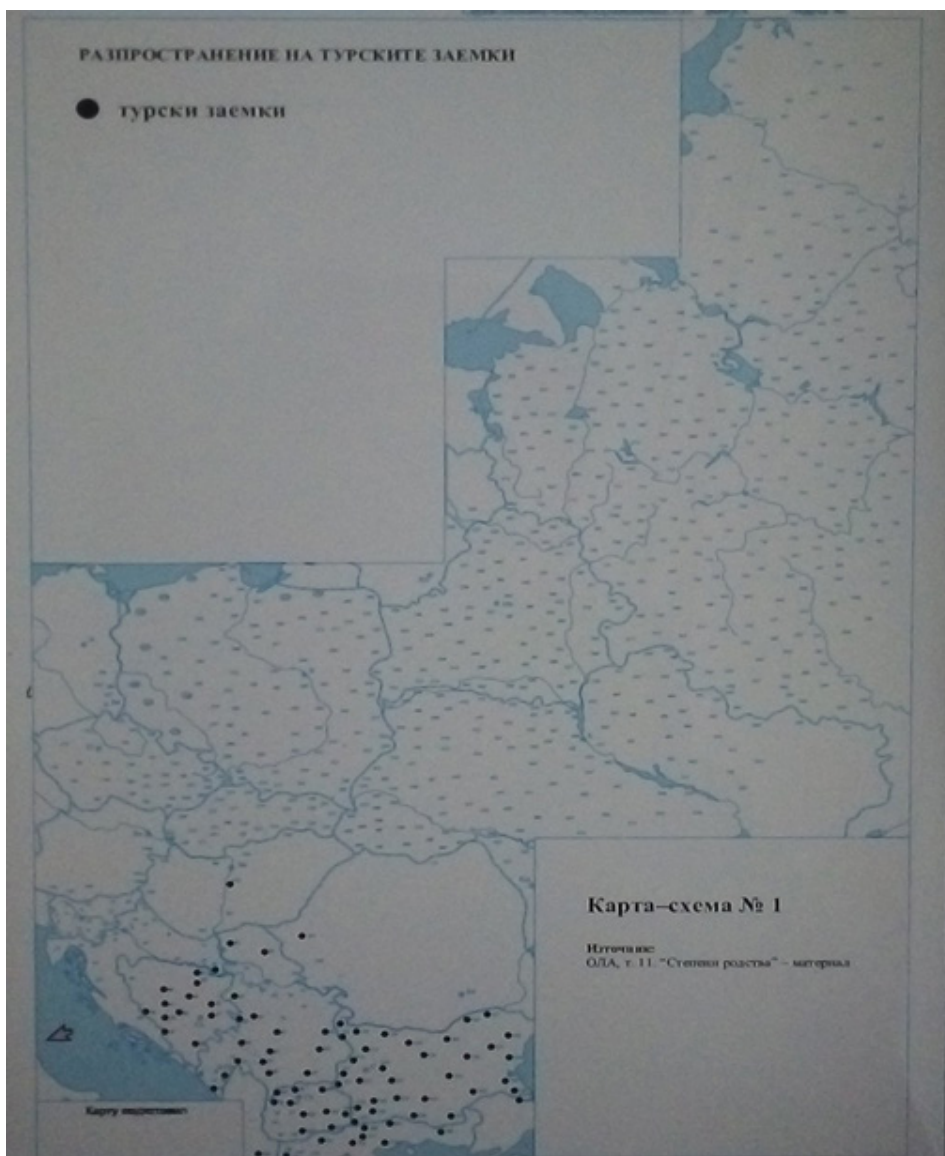
(čič)-a; бг. *čiča* от тур. *çiçe* ‘леля’; лексемата е разпространена със значението ‘съпруга на брата на бащата; стрина’ – българските диалекти, диалектите в Егейска Македония. Със същото значение са образувани и произв.: **(či)-n-a**, контаминация от тур. *çiçe* и бг. *стрина*, **(či)-n-ъk-a**, контаминация от тур. *çiçe* и бг. *стринка*, както и **(ča)-n-a**, възможна контаминация от тур. *çiçe* и бълг. диал. *нана* – българските диалекти, диалектите от Егейска Македония (L 1870). Със значението ‘дъщеря на чичото; братовчедка’ са разпространени и произв. лексеми: **(čič)-ov-ъč-ę**; бг. *čičovče*, **dъkt-er-a (čič)-ov-A**; бг. *čičova дъщеря*, **dъkt-er-a na (čič)-a**; бг. *дъщеря на чичо* – българските диалекти (L 1885).

в) *събирателни роднински названия*

(tajf)-a; бг. *tajfà* от тур. *taife* ‘група хора; тълпа; племе’; лексемата е разпространена със значенията: ‘семейство, фамилия’ – българските диалекти, диалектите от Егейска Македония (ОЛА L 1836), ‘род, роднини’ – източните български диалекти (L 1886).

(soj)-ъ; бг. *sòj* от тур. *soy* ‘род, семейство’; лексемата е разпространена със значенията: ‘семейство, фамилия’ – диалектите в Егейска Македония (L 1836), ‘род, роднини’ – източните български диалекти (L 1886).

На карта-схема № 1. са картографирани ареалите на разпространение на турските заемки за роднински названия в славянската езикова територия. Според лексикалния материал за ОЛА в източнославянските и западнославянските диалекти няма турцизми в родствената терминология, те обаче присъстват в почти всички южнославянски диалекти (с изключение на словенските и хърватските диалекти). В някои хърватски речници са регистрирани турски заемки и в тази терминология (Skok 1971–1974), въпреки че липсват в хърватския материал за ОЛА.

Карта-схема № 1.

2. Гръцки заемки в родствената терминология

а) названия на роднини от мъжки пол

(para)-tat-ъk-a от гр. *παρά* ‘покрай, при’; изразяващо относително сходство: ‘подобен на’; бг. *para-* първата съставна част от сложни думи със значението ‘за, вместо’ (БЕР 5: 60); лексемата е разпространена със значението ‘втори баща, пастрок’ – диалектите във Вардарска и Егейска Македония (L 1831). Със същата първа съставна част се образува и лексемата **(para)-syn-ъ** със значение ‘доведен син; доведеник; заварен син; завареник’ – диалектите в Егейска Македония (L 1834).

(pexer)-ъ; бг. *pexar* от н.-гр. *πεθερός* ‘свекър’ (БЕР 5: 208–209); лексемата е разпространена със значението ‘баща на сина; свекър’ – българските диалекти, диалектите в Егейска Македония (L 1848).

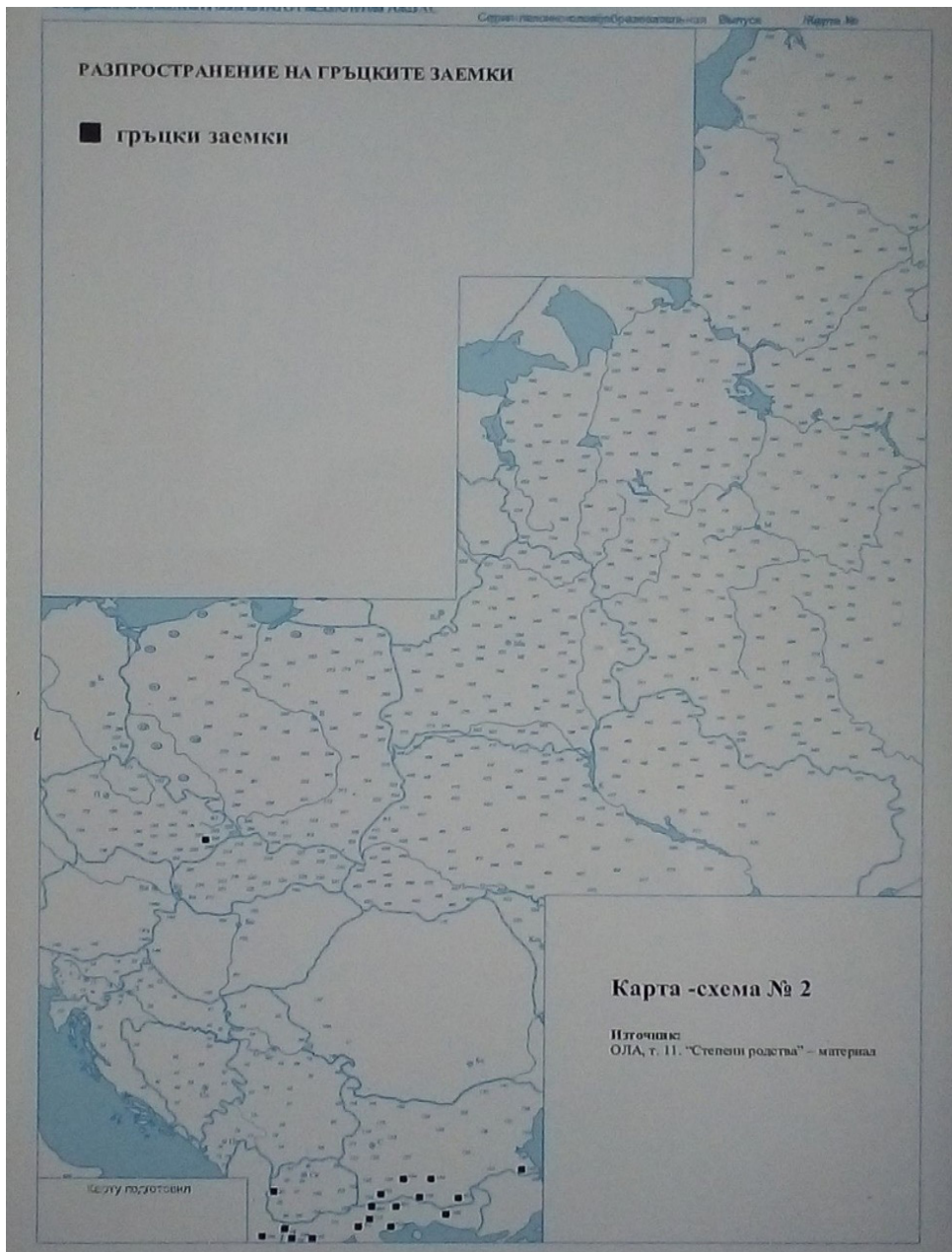
(kal)-ъk-o; бг. *kaleko* от гр. *καλός* ‘хубав, добър’; лексемата е разпространена със значенията: ‘съпруг на сестрата; зет’ – диалектите в Егейска Македония (L 1858), ‘съпруг на сестрата на майката; вуйчо’ – българските диалекти, диалектите в Егейска Македония (L 1877).

б) названия на роднини от женски пол

(para)-dъkt-er-ъk-a от гр. *παρά* ‘покрай, при’; бг. *para-* първата съставна част от сложни думи със значението ‘за, вместо’ (БЕР 5: 60); лексемата е разпространена със значението ‘доведена дъщеря; доведеница; заварена дъщеря; завареница’ – диалектите в Егейска Македония (L 1835).

(pexer)-a бг. *pexara* от н.-гр. *πεθερός* ‘свекър’ (БЕР 5: 208–209); лексемата е разпространена със значението ‘майка на сина; свекърва’ – българските диалекти, диалектите в Егейска Македония (L 1850).

На карта-схема № 2. е картографирано разпространението на гръцките заемки за роднински названия в славянските диалекти. Ясно се вижда, че тези заемки са засвидетелствани само в българските диалекти и диалектите във Вардарска и Егейска Македония (с изключение на п. 206 – чешките диалекти).

Карта-схема № 2.

Обобщения

Въз основа на представените лингвогеографски данни биха могли да се направят следните обобщения:

1. Турцизмите и гръцизмите в родствената терминология на славянските езици са изцяло доминиращи в южнославянския езиков ареал, за разлика от други заемки в тази терминология (италиански, френски и немски). Една част от турските и гръцките заемки са книжовни названия, които не са маркирани стилистично и имат преди всичко номинативна функция. Те са включени в речниците на книжовния език като общоупотребима лексика (*бабалък*, *балдъза*, *баджанак*, *чичо*) (РБЕ 1977–2015). Друга част от тях са диалектизми и се употребяват в разговорната реч най-вече от населението с мюсюлманско вероизповедание (*буба*, *лала*, *нѐна*, *гелѝна*, *ана*, *сой*, *тайфа*, *дайо*, *миджо* и др.). За разлика обаче от сръбския и хърватския, където турцизмите редовно функционират на равнище книжовен език, в българския език тяхната интеграция в книжовния език е по-ограничена и те функционират основно на разговорно и диалектно равнище (Найденова 2000: 402).

2. В процеса на адаптация някои заемки се възприемат без съществени промени или претърпяват незначителни фонетични промени, други се променят формално, образувайки хибридни названия, които съдържат чужд и домашен компонент (**((amiž)-itj-ъn-A, (boba)-j-ък-o, (daj)-ък-a, kal)-ък-o, para)-tat-ък-a, (čič)-o tet-in-B**). Именно хибридните образувания са показател за успешната интеграция на заетите думи в езика приемник.

3. От семантична гледна точка роднинските названия са моносемантични и полисемантични. Полисемантичните названия количествено са повече от моносемантичните, което е характерна особеност на родствената терминология, в нея с едно название могат да се номинират няколко понятия за родствени отношения в резултат на общност в семантиката (*дàдa* 1. ‘по-възрастна сестра, кака’, 2. ‘по-възрастна сестра на съпруга; зълва’, 3. ‘майчица’; *бўля* 1. ‘сестра на съпруга; зълва’, 2. ‘съпруга на брата на бащата; стрина’, 3. ‘жена на брата на майката; вуйна’, 4. ‘омъжена жена на средна възраст’).

4. В южнославянската система на родство различните роднини притежават различни роднински названия. В балканските страни важно значение има патрилинейният произход (произходът по бащина линия). Много от заемките, които назовават лица от женски пол са производни от заемки за лица от мъжки пол (**((až)-oV-ic-a** ‘съпруга на брата на бащата; стрина’ чрез тур. диал. *аса* ‘по-голям брат; чичо’, **(daj)-ъn-ic-a** ‘съпруга на брата на майката; вуйна’ от тур. *dayı* ‘вуйчо’), Според Е. Цанева подобна система е една от най-сложните за описание и е типична за малко на брой общества (Цанева).

Турските и гръцките заемки създават особен колорит в родствената терминология, придавайки ѝ своеобразен балкански облик. И въпреки че повечето от тях се използват твърде ограничено от определени конфесионални общ-

ности, те са безценно богатство и част от балканското културно наследство, съхранено през вековете.

БИБЛИОГРАФИЯ

Асенова 1989: Асенова, П. *Балканско езикознание. Основни проблеми на балканския езиков съюз*. София. Наука и изкуство. // **Asenova 1989:** Asenova, P. *Balkansko ezikoznanie. Osnovni problem na balkanskiya ezikov sayuz*. Sofia. Nauka i izkustvo.

БЕР 1971–2017: *Български етимологичен речник I.–VIII*. София. Изд. на БАН. <<https://ibl.bas.bg/ber/>> // **BER 1971–2017:** *Balgarski etimologichen rechnik I.–VIII*. Sofia. Izd. na BAN.

Бутинов 1990: Бутинов, Н. А. К вопросу о концепции родства. – Советская этнография, № 3. Москва. // **Butinov 1990:** Butinov, N. A. K voprosu o koncepcii rodstva. – *Sovetskaya etnografiya*, № 3. Moskva.

Георгиева 2016: Георгиева, Цв. *Родството и роднинските названия в българския език (семантика и лексикографско представяне)*. София. Авангард прима. // **Georgieva 2016:** Georgieva, Cv. *Rodstvoto i rodninskite nazvania v balgarskia ezik (semantika i leksikografsko predstaviane)*. Sofia. Avangard prima.

ЕРСЈ 2008: *Етимолошки речник српског језика*. Свеска 3, Београд. // **ERSJ 2008:** *Etimoloshki rechnik srpskog jezika*. Sveska 3. Beograd.

Кючукова-Петринска 2011: Кючукова-Петринска, Б. Термините за родство в испанския и българския език. – В: *Езици и култури в диалог: традиции, приемственост, новаторство*. София. Наука и изкуство. // **Kyuchyukova-Petrinska 2011:** *Kyuchyukova-Petrinska, B. Terminite za rodstvo v ispanskia i balgarskia ezik*.

Лавровский 2005: Лавровский, П. А. *Коренное значение в названиях родства у славян*. Москва. // **Lavrovskij 2005:** *Lavrovskij, P. A. Korennoe znachenie v nazvaniya rodstva u slavyan*. Moskva.

Найденова 2000: Найденова, В. Турцизмите в кулинарната лексика (статусът им в български и сърбохърватски език). – В: *За думите и речниците. Лексикографски и лексиколожки четения '98*. София. // **Najdenova 2000:** *Najdenova, V. Turtsizmite v kulinarnata leksika (statusat im v balgarski i sarboharvatiski ezik)*. – In: *Za dumite i rechnitsite. Leksikografski i leksikolozhki cheteniya '98*. Sofia.

РБЕ 1977–2015: *Речник на българския език. I.–XV*. София. Изд. на БАН. <<https://ibl.bas.bg/rbe/>> // **RBE 1977–2015:** *Rechnik na balgarskiya ezik I.–XV*. Sofia. Izd. na BAN].

Соболев 2001: Соболев, А. Н. Балканская лексика в ареальном и ареально-типологическом освещении. – *Вопросы языкознания*, № 2, Москва. Институт славяноведения РАН. // **Sobolev 2001:** *Sobolev, A. N. Balkanskaya leksika v areal'nom i areal'no-tipologicheskom osveshtenii*. – *Voprosi yazikoznaniya*, № 2, Moskva. Institut slavyanovedeniya RAN.

Стаменов 2011: Стаменов М. *Съдбата на турцизмите в българския език и в българската култура*. София. Изд. „Изток–Запад“. // **Stamenov 2011:** Stamenov, M. *Sadbata na turtsizmite v balgarskiya ezik i v balgarskata kultura*. Sofia. Izd. „Iztok–Zapad“.

Стаменова 1995: Стаменова, Ж. *Етносоциални аспекти на бита в Източните Родопи през 70-те и 80-те години*. Перник. Изд. „Кракра“ // **Stamenova 1995:** Stamenova, Zh. *Etnosotsialni aspekti na bita v Iztochnite Rodopi prez 70-te i 80-te godini*. Pernik. Izd. „Krakra“.

Цанева: Цанева, Е. Системи и термини на родство. < <https://balgarskaetnografia.com/> > Дата на достъп: 22.03.2022.

Machek 1968: Machek, V. *Etymologicky slovník jazyka českého*. Praha.

Morgan 1871: Morgan, L. *Systems of Consanguinity and Affinity of the Human Family*. Washington.

Skok 1971–1974: Skok, P. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. I (1971) – IV (1974). Zagreb.

Sandfeld: 1930: Sandfeld, Kr. *Linguistique balkanique. Problèmes et résultats*. Paris.